

IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ
WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI LUB
OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW

I. Istniejące zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia oraz jego skutków
1	<p>Urbanizacja obszaru Wigierskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „Parkiem”, powodująca zanikanie siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt, i ich siedlisk oraz prowadząca do pogorszenia walorów krajobrazowych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień obejmujących: <ol style="list-style-type: none"> 1) wyłączenie spod zabudowy niektórych obszarów, szczególności obszarów w pasie o szerokości 100 m od brzegów jezior i rzek; 2) ochronę i kształtowanie regionalnych układów osadniczych; 3) zachowanie regionalnego stylu architektury. 2. Działania na rzecz ograniczania umieszczania na obszarze Parku nowej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, w szczególności dróg, linii energetycznych oraz wysokich kominów. 3. Nabywanie na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz Parku nieruchomości, w tym przez realizację prawa pierwokupu. 4. Promowanie dobrych praktyk w przypadku nowych inwestycji, konserwacji i remontów obiektów istniejących. 5. Promowanie rodzimych gatunków roślin do nasadzeń przy budynkach i obiektach. 6. Promowanie cech regionalnych w architekturze
2	<p>Zmiany stosunków wodnych – obniżanie poziomu wód gruntowych i powierzchniowych, zagrażające w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) siedliskom przyrodniczym: <ol style="list-style-type: none"> a) 3150²⁾ Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i>, <i>Potamion</i>, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania zmierzające do wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień: <ol style="list-style-type: none"> 1) ograniczających prace ziemne i kopanie stawów, przyczyniających się do obniżania średniego poziomu wód gruntowych, w odległości mniejszej niż 100 m od granic siedlisk przyrodniczych i stanowisk

	<p>b) 3160²⁾ Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne,</p> <p>c) 7110^{2), 3)} Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe);</p> <p>d) 7140²⁾ Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>),</p> <p>e) 7210^{2), 3)} Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i>, <i>Caricetum buxbaumii</i>, <i>Schoenetum nigricantis</i>),</p> <p>f) 7230²⁾ Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,</p> <p>g) 91D0^{2), 3)} Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne;</p> <p>2) gatunkom zwierząt:</p> <p>a) 1060²⁾ czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>),</p> <p>b) 1042²⁾ zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>),</p> <p>c) 1166²⁾ traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)),</p> <p>d) 1188²⁾ kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>),</p> <p>e) 1337²⁾ bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>),</p> <p>f) 1355²⁾ wydra (<i>Lutra lutra</i>)</p>	<p>gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty;</p> <p>2) ograniczających możliwość wydobywania kopalin mineralnych i torfu na obszarze Parku;</p> <p>3) uwzględniających konieczność prowadzenia gospodarki wodnej ukierunkowanej na minimalizację poboru wody do celów komunalnych i rolniczych.</p> <p>2. Działania na rzecz utrzymania drobnych zbiorników (oczek) wodnych na obszarze użytków rolnych.</p> <p>3. Prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie ochrony wód.</p> <p>4. Nabywanie na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz Parku nieruchomości, w tym przez realizację prawa pierwokupu, w szczególności gruntów przyległych bezpośrednio do jezior i rzek.</p> <p>5. Monitoring poziomu wód gruntowych w ramach Stacji Bazowej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Wigry”</p>
3	<p>Zanieczyszczenie rzek i jezior ściekami pochodzącymi z gospodarstw domowych oraz z działalności związanej z rolnictwem i przemysłem, zagrażające w szczególności:</p> <p>1) siedliskom przyrodniczym:</p> <p>a) 3140²⁾ Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łakami ramienic (<i>Charcteria</i> spp.),</p> <p>b) 3150²⁾ Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i>, <i>Potamion</i>,</p> <p>c) 3160²⁾ Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne,</p> <p>d) 7110^{2), 3)} Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),</p> <p>e) 7140²⁾ Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>);</p>	<p>1. Wspieranie działań jednostek samorządu terytorialnego na rzecz:</p> <p>1) rozbudowy kanalizacji sanitarnej umożliwiającej odprowadzanie ścieków do oczyszczalni;</p> <p>2) podłączenia wszystkich gospodarstw do sieci kanalizacyjnej, w miejscowościach wyposażonych w kanalizację sanitarną.</p> <p>2. Propagowanie systematycznej modernizacji i stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) w oczyszczalni ścieków w Suwałkach oraz w przydomowych oczyszczalniach ścieków na obszarze Parku.</p> <p>3. Działania na rzecz ograniczania zabudowy terenów przyległych do jezior i rzek przez:</p> <p>1) postulowanie wyznaczenia i wyłączenia spod zabudowy 100 metrowych stref ochronnych wokół jezior i rzek;</p> <p>2) nabywanie na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz Parku nieruchomości, w tym przez realizację prawa pierwokupu.</p>

	<p>2) gatunkowi rośliny – 1516²⁾ aldrowanda pęcherzykowata (<i>Aldrovanda vesiculosa</i>);</p> <p>3) gatunkom zwierząt:</p> <p>a) 1042²⁾ zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>),</p> <p>b) 1060²⁾ czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>),</p> <p>c) 1149²⁾ koza (<i>Cobitis taenia</i>),</p> <p>d) 5339²⁾ różanka (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>),</p> <p>e) 1166²⁾ traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)),</p> <p>f) 1188²⁾ kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>),</p> <p>g) 1337²⁾ bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>),</p> <p>h) 1355²⁾ wydra (<i>Lutra lutra</i>)</p>	<p>4. Działania na rzecz utrzymywania drzewostanów i trwałej pokrywy roślinnej na brzegach jezior i rzek.</p> <p>5. Działania na rzecz utrzymywania dotychczasowych ekstensywnych form użytkowania terenów rolnych sprzyjających przekształcaniu użytków ornich na łąki i pastwiska.</p> <p>6. Propagowanie ograniczania nawożenia i stosowania chemicznych środków ochrony roślin oraz chlorków do usuwania lodu i śniegu z dróg.</p> <p>7. Działania edukacyjne na rzecz stosowania zasad dobrej praktyki rolniczej⁴⁾, w szczególności w części dotyczącej sposobów postępowania z nawozami i środkami ochrony roślin.</p> <p>8. Działania zmierzające do wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień dotyczących zakazu lokalizowania na obszarze Parku składowisk odpadów i instalacji do przetwarzania odpadów oraz ferm hodowlanych dla obsady powyżej 40 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza (DJP).</p> <p>9. Oczyszczanie z odpadów brzegów oraz den jezior i rzek.</p> <p>10. Ograniczanie efektów eutrofizacji wybranych jezior przez sterowanie strukturą gatunkową i liczebnością populacji ryb (<i>Pisces</i>) – biomanipulacja powodująca ograniczenie zakwitów glonów planktonowych</p>
4	<p>Zaburzenia w składzie gatunkowym ichtiofauny, w tym spadek różnorodności oraz zmiany struktury gatunkowej i liczebności ryb (<i>Pisces</i>), spowodowane zmianami w strukturze troficznej ekosystemów wodnych lub kłusownictwem rybackim oraz presją kormorana czarnego (<i>Phalacrocorax carbo</i>), zagrażające w szczególności:</p> <p>1) siedlisku przyrodniczemu 3140²⁾ Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (<i>Charcteria</i> spp.);</p> <p>2) gatunkom zwierząt:</p> <p>a) 1149²⁾ koza (<i>Cobitis taenia</i>),</p> <p>b) 5339²⁾ różanka (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>),</p> <p>c) sielawa (<i>Coregonus albula</i>),</p> <p>d) sieja (<i>Coregonus maraena</i>),</p> <p>e) stynka (<i>Osmerus eperlanus</i>),</p>	<p>1. Regulacja struktury gatunkowej i liczebności ryb (<i>Pisces</i>) przez:</p> <p>1) zarybienia wybranych wód Parku wylęgiem i narybkiem gatunków zagrożonych wyginięciem lub spadkiem liczebności;</p> <p>2) prowadzenie zabiegów restytucyjnych w odniesieniu do gatunków ryb (<i>Pisces</i>), które wyginęły w Parku;</p> <p>3) odłowy regulacyjne i kontrolne ryb (<i>Pisces</i>);</p> <p>4) badania naukowe i monitoring zmian zachodzących w strukturze i liczebności zespołów ichtiofauny;</p> <p>5) zwalczanie kłusownictwa rybackiego oraz dostosowanie zasad wędkowania do potrzeb ochrony ekosystemów wodnych, w szczególności przez modyfikowanie metod i terminów wędkowania, określanie gatunków ryb (<i>Pisces</i>) oraz ich minimalnych rozmiarów uprawniających do pozyskania;</p> <p>6) pozyskanie ikry siei (<i>Coregonus maraena</i>), sielawy (<i>Coregonus albula</i>) i szczupaka</p>

	<p>f) pstrąg potokowy (<i>Salmo trutta m. fario</i>), g) troć jeziorowa (<i>Salmo trutta m. lacustris</i>)</p>	<p>(<i>Esox lucius</i>) oraz hodowla wylęgu na potrzeby zarybień wód Parku w warunkach kontrolowanych.</p> <p>2. Działania mające na celu ograniczenie presji kormorana czarnego (<i>Phalacrocorax carbo</i>), w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) monitoring liczebności; 2) uwzględnianie presji kormorana czarnego (<i>Phalacrocorax carbo</i>) na poszczególne gatunki ryb (<i>Pisces</i>) przy ustalaniu wielkości odłowów regulacyjnych; 3) kompensacja presji na rybostan przez zarybienia; 4) niedopuszczanie do zakładania nowych kolonii lęgowych kormorana czarnego (<i>Phalacrocorax carbo</i>), w szczególności przez płoszenie; 5) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby osobników
5	<p>Pogarszanie się warunków sanitarnych i tlenowych jezior, zagrażające w szczególności siedlisku przyrodniczemu 3140²⁾ Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (<i>Charactera spp.</i>)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zimowe koszenie części trzcinowisk, niepowodujące niszczenia siedlisk bytowania ptaków (<i>Aves</i>). 2. Częściowe usuwanie z wybranych akwenów skoszonej roślinności wynurzanej
6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszanie się powierzchni siedlisk otwartych i zbiorowisk leśnych z gatunkami światłożądnymi w wyniku sukcesji ekologicznej, zaprzestania koszenia i wypasu oraz zalesiania. 2. Zanikanie cennych zbiorowisk łąkowych w wyniku zbyt intensywnego użytkowania łąkowego. 3. Przekształcanie łąk i muraw w grunty orne, zagrażające w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> 1) siedliskom przyrodniczym: <ol style="list-style-type: none"> a) 6510²⁾ Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>), b) 7110^{2), 3)} Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), c) 7140²⁾ Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>), d) 7210^{2), 3)} Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i>, <i>Caricetum buxbaumii</i>, <i>Schoenetum nigricantis</i>), e) 9170²⁾ Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i>); 2) gatunkom roślin: <ol style="list-style-type: none"> a) 1437²⁾ leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>), 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenów rolniczych, w tym udziału powierzchni poszczególnych rodzajów użytków. 2. Wspieranie działań na rzecz utrwalenia dotychczasowego sposobu użytkowania siedlisk przyrodniczych. 3. Wspieranie działań na rzecz utrzymania podobnego sposobu zagospodarowania powierzchni ziemi na obszarach przyległych do siedlisk przyrodniczych. 4. Przywracanie i podtrzymywanie tradycyjnej gospodarki łąkarskiej – ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk z jednoczesnym, co najwyżej 2-3 krotnym koszeniem lub wypasem w ciągu roku. 5. Działania na rzecz usuwania, poza 10-metrową strefą brzegową wód, zadrzewień i zarośli z gruntów ewidencjonowanych jako łąki i pastwiska. 6. Promocja i wdrażanie programów rolno-środowiskowo-klimatycznych sprzyjających ekstensywnemu użytkowaniu łąk i pastwisk. 7. Wspieranie działań na rzecz niezalesiania siedlisk przyrodniczych o charakterze łąk i muraw. 8. Działania na rzecz utrzymywania najcenniejszych otwartych powierzchni nieleśnych przez wypas, cykliczne koszenie

	<p>b) 1477²⁾ sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>), c) 1902²⁾ obuwik pospolity (<i>Cypripedium calceolus</i>); 3) gatunkom zwierząt: a) A081⁵⁾ błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>), b) A072⁵⁾ trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>), c) A089⁵⁾ orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>), d) A122⁵⁾ derkacz (<i>Crex crex</i>); 4) zbiorowiskom leśnym: b) subkontynentalny bór świeży (<i>Peucedano-Pinetum</i>), c) subborealny bór mieszany (<i>Serratulo-Pinetum</i>), d) świetlista dąbrowa (<i>Potentillo albae-Quercetum</i>)</p>	<p>oraz usuwanie drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej, wraz z usuwaniem pozyskanej biomasy. 9. Tworzenie stanowisk zastępczych dla gatunków roślin i zwierząt występujących dotychczas na przekształcanych siedliskach. 10. Kształtowanie warunków siedliskowych sprzyjających utrzymaniu populacji gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000, występujących na przekształcanych siedliskach. 11. Utrzymanie warunków świetlnych przez ograniczanie zwarcia drzew i krzewów. 12. Eliminacja, w szczególności przez wykaszanie, ekspansywnych gatunków runa leśnego i usuwanie pozyskanej biomasy. 13. Nabywanie na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz Parku nieruchomości, w tym przez realizację prawa pierwokupu</p>
7	<p>Rozprzestrzenianie się obcych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, zagrażających gatunkom rodzimym oraz siedliskom przyrodniczym</p>	<p>1. Podejmowanie działań na rzecz ograniczania wprowadzania na obszar Parku gatunków obcych. 2. Monitoring dynamiki rozprzestrzeniania się gatunków obcych oraz podejmowanie koniecznych działań ograniczających ich liczebność. 3. Zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt na terenach objętych ochroną czynną oraz krajobrazową. 4. Działania zmierzające do wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień ograniczających powstawanie nowej zabudowy, która może sprzyjać wprowadzaniu obcych gatunków flory do środowiska. 5. Prowadzenie działań edukacyjnych, wskazujących na zagrożenia wynikające z obecności gatunków obcych. 6. Opracowanie skutecznych metod eliminacji, kontroli i izolacji inwazyjnych gatunków obcych</p>
8	<p>Urbanizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej, powodująca fragmentację siedlisk prowadzącą do izolacji miejsc występowania gatunków, zwiększenia ich śmiertelności w wyniku kolizji drogowych i pogorszenia się wskaźników stanu ochrony, zagrażające w szczególności gatunkom zwierząt: 1) 1166²⁾ traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>));</p>	<p>1. Działania na rzecz wyznaczenia korytarzy ekologicznych oraz ich wprowadzania do planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, planów ogólnych gmin oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. 2. Monitoring śmiertelności gatunków zwierząt. 3. Wnioskowanie o umieszczenie znaków ostrzegawczych i ograniczeń prędkości na drogach, na których dochodzi do licznych kolizji zwierząt z pojazdami.</p>

	<p>2) 1188²⁾ kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>);</p> <p>3) 1352^{2), 3)} wilk (<i>Canis lupus</i>);</p> <p>4) 1355²⁾ wydra (<i>Lutra lutra</i>);</p> <p>5) 1361²⁾ ryś (<i>Lynx lynx</i>);</p> <p>6) 1377²⁾ bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>);</p> <p>7) A072⁵⁾ trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>);</p> <p>8) A073⁵⁾ kania czarna (<i>Milvus migrans</i>);</p> <p>9) A074⁵⁾ kania ruda (<i>Milvus milvus</i>);</p> <p>10) A075⁵⁾ bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>);</p> <p>11) A081⁵⁾ błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>);</p> <p>12) A089⁵⁾ orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>)</p>	<p>4. Działania na rzecz budowy przejść dla zwierząt w miejscach o wysokiej ich śmiertelności, wynikającej z kolizji z pojazdami.</p> <p>5. Organizowanie akcji ochrony płazów (<i>Amphibia</i>) w czasie ich migracji rozrodczych, w szczególności ustawianie płotków i przenoszenie płazów (<i>Amphibia</i>) przez drogi</p>
9	<p>Presja turystyczna zagrażająca siedliskom przyrodniczym oraz gatunkom roślin i zwierząt</p>	<p>1. Wprowadzanie ograniczeń lub modyfikowanie zasad ruchu turystycznego i udostępniania obszaru Parku, w przypadku gdy wyniki prowadzonego monitoringu przyrodniczego wskażą na pogarszanie się stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.</p> <p>2. Rozbudowa i utrzymanie infrastruktury zabezpieczającej przedmioty ochrony przed degradacją, w tym budowa kładek, barierek lub punktów widokowych.</p> <p>3. Prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu ograniczenie ruchu turystycznego na obszarach, na których znajdują się zagrożone siedliska przyrodnicze lub gatunki roślin i zwierząt</p>
10	<p>Negatywne oddziaływanie czynników biotycznych i abiotycznych zagrażające trwałości wykonywanych zabiegów renaturyzacji zbiorowisk leśnych</p>	<p>1. Przywracanie składu gatunkowego i struktury przestrzennej drzewostanu charakterystycznych dla potencjalnego zespołu leśnego przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) cięcia regulujące strukturę przestrzenną, gatunkową i wiekową – cięcia pielęgnacyjno-hodowlane i ochronne; 2) dolesianie wybranych luk i przerzedzeń oraz poprawki i uzupełnienia gatunkami zgodnymi z odtwarzanym zespołem leśnym; 3) porządkowanie powierzchni i przygotowanie gleby pod odnowienia, w tym mechaniczne rozdrabnianie gałęzi z pozostawieniem zrębków na powierzchni; 4) pielęgnację upraw leśnych; 5) inicjowanie i wspieranie odnowień naturalnych gatunków drzew typowych dla odtwarzanego zespołu leśnego. <p>2. Monitorowanie i prognozowanie występowania owadów stanowiących zagrożenie dla drzewostanów.</p> <p>3. Ograniczanie masowego pojawienia się (gradacji) owadów odżywiających się</p>

		<p>tkankami drzew (kambiofagi), w celu opóźnienia procesu rozpadu drzewostanów z dominacją świerka (<i>Picea abies</i>) lub sosny (<i>Pinus sylvestris</i>), z wyłączeniem drzewostanów w wieku od 140 lat oraz wyznaczonych stref ochronnych wokół gniazd ptaków (wyłączenie nie dotyczy stref o szerokości 30 m od miejsc publicznych z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia), przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyszukiwanie i usuwanie drzew zasiedlonych (cięcia sanitarne), z wyłączeniem drzew martwych lub obumierających, umożliwiających osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk wymagających martwego drewna; 2) wykładanie pułapek na owady (feromonowych i drzew pułapkowych); 3) korowanie drewna zasiedlonego przez kambiofagi
11	<p>Ograniczona dostępność martwych i obumierających drzew uniemożliwiający osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków grzybów lub zwierząt, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) A234⁵⁾ dzięcioła zielonosiwego (<i>Picus canus</i>); 2) A236⁵⁾ dzięcioła czarnego (<i>Dryocopus martius</i>); 3) A238⁵⁾ dzięcioła średniego (<i>Dendrocopos medius</i>); 4) A239⁵⁾ dzięcioła białogrzbietego (<i>Dendrocopos leucotos</i>); 5) A241⁵⁾ dzięcioła trójpalczastego (<i>Picoides tridactylus</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozostawianie martwych drzew stojących i drewna leżącego o zróżnicowanych wymiarach i w różnych stadiach rozkładu, w szczególności spróchniałych (ze zgnilizną) i z owocnikami grzybów, z dziuplami, gniazdami ptaków, o nietypowym pokroju, domieszkowych gatunków pionierskich, w tym brzozy brodawkowatej (<i>Betula pendula</i>), wierzby iwy (<i>Salix caprea</i>) i osiki (<i>Populus tremula</i>). 2. Pozostawianie drzew o ponadprzeciętnych rozmiarach – stojących, złamanych i leżących, bez względu na stopień zasiedlenia przez kambiofagi lub inne organizmy patogeniczne. Przez drzewa o ponadprzeciętnych rozmiarach należy rozumieć drzewa o pierśnicy⁶⁾ większej co najmniej o 20% od największej przeciętnej pierśnicy dla danego gatunku podawanej w opisie taksacyjnym dla analizowanego wydzielenia, jednak nie mniejszej niż 50 cm. 3. Ograniczenie cięć sanitarnych w drzewostanach w wieku powyżej 90 lat, w których całkowity udział grubizny świerka jest mniejszy lub równy 40%, w zbiorowiskach borów mieszanych <i>Serratulo-Pinetum</i> i borów sosnowych <i>Peucedano-Pinetum</i> lub niezależnie od zbiorowiska gdy co najmniej 30% powierzchni drzewostanu zajmuje młode pokolenie drzew z odnowienia sztucznego lub naturalnego a cały drzewostan rokuje osiągnięcie naturalnego składu gatunkowego

12.	Zubożenie składu gatunkowego i uproszczenie struktury przestrzennej, silnie przekształconych antropogenicznie drzewostanów zdominowanych przez gatunki iglaste, szczególnie na siedlisku przyrodniczym 9170 ²) Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Prowadzenie działań rekonstrukcyjnych służących poprawie stanu zachowania siedliska przyrodniczego, w tym jego struktury i funkcji, przez: <ol style="list-style-type: none"> 1) zwiększenie udziału drzew liściastych gatunków grądowych, w szczególności grabu zwyczajnego (<i>Carpinus betulus</i>), lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata</i>), klonu zwyczajnego (<i>Acer platanoides</i>) i dębu szypułkowego (<i>Quercus robur</i>); 2) pozostawianie martwego drewna; 3) zahamowanie ekspansji gatunków lekkonasiennych – brzozy brodawkowatej (<i>Betula pendula</i>) i osiki (<i>Populus tremula</i>), z pozostawieniem ich w domieszce; 4) stopniowe ograniczanie liczebności świerka pospolitego (<i>Picea abies</i>) i sosny zwyczajnej (<i>Pinus sylvestris</i>); 5) eliminacja gatunków obcych
13	Szkody w lasach i uprawach rolnych powodowane przez zwierzęta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring szkód w drzewostanach i uprawach rolnych. 2. Analiza uwarunkowań ekologicznych wpływających na stan populacji jelenia szlachetnego (<i>Cervus elaphus</i>), w szczególności relacji drapieżnik-ofiara. 3. Analiza przyrostu naturalnego populacji, śmiertelności oraz migracji osobników. 4. Ochrona drzewostanów i upraw rolnych przez: <ol style="list-style-type: none"> 1) regulację liczebności oraz struktury wiekowej i płciowej (odstrzały redukcyjne) jelenia szlachetnego (<i>Cervus elaphus</i>); 2) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew przed zgryzaniem i spałowaniem za pomocą ogrodzeń i repelentów; 3) zwiększenie bazy żerowej przez uprawę poletek śródleśnych z uprawami rolnymi. 5. Ochrona wybranych drzewostanów i zadrzewień przed zgryzaniem przez bobra europejskiego (<i>Castor fiber</i>) przez mechaniczne zabezpieczanie pni
14	Pożary lasów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowywanie zabezpieczenia przeciwpożarowego obszarów leśnych do II kategorii zagrożenia pożarowego lasu, w tym: <ol style="list-style-type: none"> 1) utrzymywanie dróg leśnych, wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe, w sposób zapewniający ich przejezdność dla wozów strażackich; 2) utrzymywanie baz sprzętu do gaszenia pożarów lasu; 3) obserwacje i patrolowanie lasów w celu wczesnego wykrywania pożarów; 4) utrzymywanie punktu alarmowo-dyspozycyjnego (PAD);

		<ol style="list-style-type: none"> 5) utrzymywanie łączności alarmowo – dyspozycyjnej. 2. Monitorowanie zagrożenia pożarowego obszarów leśnych. 3. Prowadzenie dyżurów przeciwpożarowych. 4. Wprowadzanie ograniczenia wstępu do lasu w okresach utrzymującego się najwyższego zagrożenia pożarowego. 5. Edukacja społeczności lokalnej oraz turystów i odwiedzających Park. 6. Współpraca z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe, Państwową Strażą Pożarną i ochotniczymi strażami pożarnymi w zakresie zapobiegania pożarom lasów. 7. Wspieranie starań o dofinansowywanie i doposażanie jednostek ochotniczej straży pożarnej w gminach, na obszarze których położony jest Park
15	<p>Niezgodne z prawem korzystanie z zasobów Parku, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kłusownictwo; 2) nielegalny zbiór lub odłów gatunków roślin, zwierząt lub grzybów podlegających ochronie gatunkowej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca w zakresie zapobiegania oraz zwalczania szkodnictwa leśnego, w szczególności z Policją, Strażą Leśną, Państwową Strażą Rybacką oraz z miejscową ludnością. 2. Patrowanie obszaru Parku, w celu ograniczania kłusownictwa oraz nielegalnego pozyskiwania roślin i grzybów. 3. Kontrolowanie osób dokonujących amatorskiego połowu ryb. 4. Usuwanie urządzeń kłusowniczych. 5. Szkolenie w zakresie umiejętności rozpoznawania gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową. 6. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie przestrzegania przepisów obowiązujących na obszarze Parku
16	<p>Zanikanie tradycyjnych, ekstensywnych sposobów użytkowania gruntów, zagrażające w szczególności rzadkim gatunkom roślin segetalnych oraz gatunkom zwierząt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) A089⁵⁾ orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>); 2) A122⁵⁾ derkacz (<i>Crex crex</i>); 3) A072⁵⁾ trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>); 4) A338⁵⁾ gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>); 5) A081⁵⁾ błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie ekstensywnych sposobów użytkowania gruntów, mających na celu utrzymanie mozaikowego krajobrazu rolniczego. 2. Nabywanie na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz Parku nieruchomości, w tym przez realizację prawa pierwokupu. 3. Działania na rzecz niezalesiania użytków rolnych. 4. Utrzymanie terenów użytkowanych rolniczo przez Park zgodnie z tradycyjnymi sposobami użytkowania. 5. Przeciwdziałanie urbanizacji gruntów rolnych
17	<p>Zanikanie naturalnych zabagnień i niewielkich oczek wodnych, na skutek sukcesji wtórnej, zagrażające w szczególności gatunkom zwierząt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1042²⁾ zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>); 	<p>Działania na rzecz ochrony małej retencji, w tym odtwarzanie niewielkich oczek wodnych, usuwanie nadmiaru roślinności zielnej i krzewów oraz mułu, pogłębianie, profilowanie dna i brzegów</p>

	<p>2) 1166²⁾ traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>));</p> <p>3) 1188²⁾ kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)</p>	
18	Zanieczyszczenia powietrza i gleb	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie usuwania odpadów. 2. Likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów. 3. Termomodernizacja budynków będących własnością Parku oraz modernizacja systemów ich ogrzewania. 4. Wprowadzanie i popularyzacja technologii wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, niepowodujących uszczerbku dla walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych Parku. 5. Monitoring jakości powietrza i gleb w oparciu o dane zbierane przez Stację Bazową Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Wigry”. 6. Prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniom powietrza i gleby
19	Niepełny zakres wiedzy dotyczącej zasobów, tworów i składników przyrody, dziedzictwa kulturowego oraz procesów ekologicznych utrudniający prawidłową ochronę przyrody i dziedzictwa kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badanie dynamiki zmian stanu i funkcjonowania zasobów, tworów i składników przyrody oraz procesów ekologicznych. 2. Rozwijanie badań naukowych i monitoringu środowiska przyrodniczego. 3. Prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej i dóbr kultury, w szczególności obiektów zabytkowych, cmentarzy i obiektów małej architektury. 4. Edukacja przyrodnicza i kulturowa
20	Nieszczęśliwe zdarzenia losowe, którym ulegają zwierzęta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Leczenie i okresowe przetrzymywanie zwierząt wymagających opieki w Ośrodku Rehabilitacji Zwierząt Parku, w celu doprowadzenia ich do stanu umożliwiającego powrót do naturalnego środowiska. 2. Uwalnianie do środowiska naturalnego zwierząt zdrowych
21	Szkody powodowane przez wilka (<i>Canis lupus</i>) w odniesieniu do zwierząt hodowlanych i domowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współdziałanie z właścicielami zwierząt hodowlanych w zakresie zabezpieczania łąk i pastwisk, na których wypasane są zwierzęta gospodarskie, przy użyciu fladrów oraz ogrodzeń elektrycznych. 2. Edukacja w zakresie zabezpieczenia zwierząt hodowlanych i domowych przed wilkami
22	Pogarszanie się stanu obiektów dziedzictwa kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Remonty, konserwacja i rewaloryzacja obiektów zabytkowych będących własnością Parku.

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Propagowanie ochrony zabytków i obiektów zabytkowych stanowiących własność innych podmiotów. 3. Działania na rzecz zabezpieczenia stanowisk archeologicznych przed nieuprawnioną eksploracją. 4. Działania edukacyjne zmierzające do podtrzymania i kształtowania świadomości społeczności lokalnych, poczucia tożsamości i odpowiedzialności za dobra kultury materialnej i niematerialnej. 5. Współpraca ze służbami ochrony zabytków, jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego
--	--	---

II. Potencjalne zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia oraz jego skutków
1	Nasilenie presji urbanizacyjnej zagrażające zachowaniu różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej oraz walorów krajobrazowych Parku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień wskazujących obszary, które powinny zostać wyłączone z zabudowy. 2. Edukacja społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń dla krajobrazu i przyrody Parku związanych z urbanizacją
2	Intensyfikacja rolnictwa i związane z nią: <ol style="list-style-type: none"> 1) specjalizacja, mechanizacja i chemizacja produkcji rolnej, której konsekwencją są monokultury i zanieczyszczenie środowiska; 2) scalanie gruntów, których konsekwencją jest zanikanie tradycyjnego krajobrazu, w tym miedz, śródpolnych zadrzewień oraz terenów podmokłych i o charakterze bagiennym 	Działania na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego łączącego przyjazne środowisku praktyki gospodarowania, wspomagającego wysoki stopień różnorodności biologicznej, wykorzystującego naturalne procesy ekologiczne oraz zapewniającego właściwy dobrostan zwierząt

III. Istniejące zagrożenia zewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia oraz jego skutków
1	Eutrofizacja i zanieczyszczenie wód dopływających do ekosystemów wodnych Parku spoza jego granic, zagrażające w szczególności siedliskom przyrodniczym: <ol style="list-style-type: none"> 1) 3140²⁾ Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łakami ramienic (<i>Charcteria</i> spp.); 2) 3150²⁾ Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie działań jednostek samorządu terytorialnego na rzecz: <ol style="list-style-type: none"> 1) rozbudowy kanalizacji sanitarnej umożliwiającej odprowadzanie ścieków do oczyszczalni w miejscowościach położonych w zlewni wód Parku poza jego granicami; 2) poprawy skuteczności oczyszczania ścieków; 3) podłączenia wszystkich gospodarstw do sieci kanalizacyjnej w miejscowościach wyposażonych w kanalizację sanitarną

	<p>zbiorowiskami z <i>Nympheion</i>, <i>Potamion</i>;</p> <p>3) 3160²⁾ Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne</p>	<p>w zlewni wód Parku poza jego granicami.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Opiniowanie lub uzgadnianie przedsięwzięć, które uwzględniają zainstalowanie kanalizacji burzowej. 3. Promowanie metod usuwania zanieczyszczeń z wód burzowych i roztopowych. 4. Działania na rzecz ograniczania dopływu substancji chemicznych z obszarów użytkowanych rolniczo i z terenów zurbanizowanych. 5. Stosowanie zasad określonych w kodeksie dobrej praktyki rolniczej⁴⁾, w szczególności dotyczących postępowania z nawozami, planowania nawożenia i prowadzenia wypasu. 6. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień dotyczących prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, zasad stosowania nawozów i środków ochrony roślin, wyłączenia z zabudowy stref ochronnych wód, niewprowadzania zabudowy hydrotechnicznej oraz zapobiegania lokalizacji w otulinie Parku obiektów i urządzeń, które mogą spowodować zanieczyszczenie wód dopływających do Parku. 7. Monitoring fizyko-chemiczny wód powierzchniowych w ramach Stacji Bazowej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Wigry”
2	<p>Zmiany stosunków wodnych w otulinie Parku</p>	<p>Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień dotyczących utrzymania poziomu wód powierzchniowych właściwego dla ochrony mokradeł i torfowisk przed osuszeniem, w szczególności w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) konieczności zabezpieczania przed osuszeniem terenów podmokłych – mokradeł i torfowisk, przylegających do obszaru Parku; 2) lokalizacji kopalni kruszywa w oparciu o monitoring stanów wód powierzchniowych i podziemnych oraz o analizę potencjalnego wpływu wyrobisk kopalnianych na kształtowanie się stosunków wodnych na obszarze Parku
3	<p>Urbanizacja obszaru otuliny Parku mająca wpływ na przyrodę i kształtowanie się walorów krajobrazowych obszarów wewnątrz Parku</p>	<p>Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie wprowadzenia w planach ogólnych gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, postanowień dotyczących ograniczania zabudowy obszarów mających bezpośredni wpływ na obszar Parku</p>
4	<p>Rozprzestrzenianie się obcych gatunków roślin i związane z tym pogorszenie stanu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca, w szczególności z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe oraz

	ochrony siedlisk przyrodniczych	<p>jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wypracowania i wdrożenia strategii postępowania z inwazyjnymi gatunkami obcymi.</p> <p>2. Wspieranie działań na rzecz likwidacji pojawiających się w otulinie Parku pojedynczych okazów i stanowisk roślin gatunków obcych na etapie poprzedzającym ich liczne pojawianie się na obszarze Parku.</p> <p>3. Edukacja społeczeństwa dotycząca zagrożeń i sposobów zwalczania roślin gatunków obcych</p>
5	Zanieczyszczenie powietrza powodujące degradację flory	Propagowanie niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych, z wyłączeniem siłowni wiatrowych
6	Inwazje obcych gatunków raków (<i>Astacidae</i>) zagrażające rodzimym gatunkom w ekosystemach wodnych Parku	Monitoring liczebności oraz eliminowanie przez odławianie obcych gatunków raków (<i>Astacidae</i>) z wód Parku
7	Zanikanie lub przekształcanie cennych siedlisk przyrodniczych znajdujących się w otulinie Parku, łączących się z obszarem Parku	<p>Nabywanie na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz Parku nieruchomości, w tym przez realizację prawa pierwokupu, w szczególności położonych:</p> <p>1) przy południowo-wschodniej granicy Parku we wsi Sarnetki;</p> <p>2) przy północno-wschodnim brzegu jeziora Pierty;</p> <p>3) na cyplu między jeziorami Czarne i Krzywe;</p> <p>4) przylegających do jeziora Długiego wzdłuż zachodniej granicy Parku</p>

IV. Potencjalne zagrożenia zewnętrzne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożenia ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia oraz jego skutków
1	<p>Zmiany klimatyczne powodujące:</p> <p>1) zmniejszenie populacji gatunków roślin i zwierząt bezpośrednio zależnych od wody, w szczególności płazów (<i>Amphibia</i>), ważek (<i>Odonata</i>) oraz niektórych gatunków motyli (<i>Lepidoptera</i>);</p> <p>2) degradację siedlisk hydrogenicznych, w szczególności torfowisk, turzycowisk, młak i lasów bagiennych;</p> <p>3) zmniejszenie retencji wody w siedliskach leśnych;</p> <p>4) wzrost liczebności owadów stanowiących zagrożenie dla zdrowotności drzewostanów;</p> <p>5) zwiększenie zagrożenia pożarowego;</p> <p>6) eutrofizację łąk i torfowisk</p>	<p>1. Działania na rzecz ochrony małej retencji, w tym odtwarzanie niewielkich oczek wodnych, spowalnianie i ograniczanie szybkiego odpływu wód roztopowych i opadowych, zachowanie i odtwarzanie śródpolnych zadrzewień jako barier ograniczających spływ powierzchniowy, usuwanie zadrzewień i zakrzaczeń z nieleśnych ekosystemów mokradłowych oraz budowa niewielkich piętrzeń na rowach i ciekach służących retencjonowaniu wody.</p> <p>2. Wprowadzanie i popieranie rodzimych gatunków drzew odpornych na suszę i presję ze strony owadów stanowiących zagrożenie dla zdrowotności drzewostanów.</p> <p>3. Intensyfikacja ochrony przeciwpożarowej.</p> <p>4. Ograniczanie skutków eutrofizacji łąk i torfowisk, przez ich koszenie i usuwanie biomasy</p>
2	Budowa siłowni wiatrowych i związane z tym negatywne oddziaływanie na ptaki (<i>Aves</i>) i nietoperze (<i>Chiroptera</i>), mogące powodować:	Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do planów ogólnych gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego,

	<p>1) śmiertelność bezpośrednią na skutek zderzeń z turbinami;</p> <p>2) utratę żerowisk wywołaną płoszeniem lub przekształcaniem terenu;</p> <p>3) zmianę tras przelotów wymuszoną unikaniem zasięgu turbin wiatrowych</p>	<p>postanowień ograniczających budowę farm wiatrowych na trasach wędrówek oraz na obszarach żerowania ptaków (<i>Aves</i>) i nietoperzy (<i>Chiroptera</i>), w otulinie Parku i w strefie o szerokości 3 km od granic otuliny Parku, w celu zapewnienia im bezpieczeństwa żerowania i migracji</p>
3	<p>Inwestycje, w szczególności drogowe, mogące przyczynić się do przerwania łączności ekologicznej – korytarzy ekologicznych i do zachwiania przyrodniczej spójności obszaru Parku z siecią sąsiadującymi obszarami Natura 2000</p>	<p>Działania na rzecz wprowadzania korytarzy ekologicznych w planie zagospodarowania województwa podlaskiego, planach ogólnych gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego</p>
4	<p>Globalne zmiany w środowisku przyrodniczym powodujące zanikanie rzadkich i objętych ochroną gatunkową gatunków roślin, grzybów i zwierząt</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczna rejestracja i monitoring gatunków rzadkich i objętych ochroną na obszarze Parku. 2. Podejmowanie działań na rzecz restytucji lub wzmacniania populacji zanikających lub rzadkich gatunków roślin i zwierząt. 3. Współpraca z bankami genów w zakresie zachowania zasobów genetycznych i genowych rzadkich lub objętych ochroną gatunkową gatunków roślin i zwierząt
5	<p>Skażenie wód Parku w wyniku migracji zanieczyszczeń chemicznych z odciekami, ze składowisk odpadów położonych w zlewni wód Parku poza jego granicami</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie działań jednostek samorządu terytorialnego, w szczególności Miasta Suwałki na rzecz modernizacji oczyszczalni ścieków zmniejszającej ryzyko awarii. 2. Rozwój systemu monitoringu wód Czarnej Hańczy i przepływu informacji o stanie tych wód. 3. Działania na rzecz nielokowania składowisk odpadów w otulinie Parku. 4. Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w pozyskaniu środków finansowych na likwidację miejsc nieprzeznaczonych do składowania lub magazynowania odpadów oraz rekultywację terenów zdegradowanych
6	<p>Zanieczyszczanie środowiska powodowane przez nowe obiekty przemysłowe oraz inwestycje drogowe</p>	<p>Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów ogólnych gmin oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, postanowień ograniczających budowę obiektów przemysłowych lub inwestycji drogowych w otulinie Parku, mogących negatywnie wpływać na środowisko przyrodnicze Parku</p>
7	<p>Drapieżnictwo ze strony zwierząt hodowlanych, w szczególności wizona amerykańskiego (<i>Neovison vison</i>)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, postanowień uniemożliwiających lokalizowanie ferm zwierząt futerkowych w otulinie Parku, w celu wykluczenia zagrożenia przedostania się

		<p>drapieżników na obszar Parku w wyniku przypadkowego uwolnienia.</p> <p>2. Monitoring populacji zwierząt nastawiony na rozpoznanie kierunków napływu i liczebności gatunków obcych.</p> <p>3. Eliminacja gatunków obcych.</p> <p>4. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie niebezpieczeństw wynikających z wprowadzania gatunków obcych do środowiska</p>
8	Choroby o charakterze epizootii, w tym afrykański pomór świń i grypa ptaków	<p>1. Monitoring stanu zdrowia populacji zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem dzika (<i>Sus scrofa</i>) i ptaków związanych z wodami.</p> <p>2. Wdrożenie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia epizootii lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych</p>

Objaśnienia:

- 1) Ocena zagrożeń wyraża się w ich uszeregowaniu od najistotniejszego.
- 2) Kody siedlisk przyrodniczych, nazwy siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt lub roślin podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713).
- 3) Siedlisko przyrodnicze lub gatunek o znaczeniu priorytetowym.
- 4) Należy przez to rozumieć przestrzeganie obowiązków i norm wynikających ze Wspólnej Polityki Rolnej UE, przepisów transponowanych do polskiego porządku prawnego przede wszystkim w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2023 r. w sprawie norm oraz szczegółowych warunków ich stosowania (Dz. U. z 2025 r. poz. 1674).
- 5) Kody gatunków ptaków zostały zaczerpnięte z portalu Eionet <http://cdr.eionet.europa.eu/help/natura2000> będącego oficjalnym partnerem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).
- 6) Pierśnica to średnica drzewa na wysokości 1,3 metra nad poziomem gruntu.